

Analyse og Viden
J.nr. 2022 - 3922
Ref. LRAVEN
Den 15. juni 2022

Erhvervsøkonomisk konsekvensvurdering af ændret normproduktion af kvælstof og fosfor for svin og malkekvæg samt skærpet udnyttelseskrav til spildevandsslam i gødskningsbekendtgørelsen

Baggrund

Gødskningsbekendtgørelsen fastsætter regler for, opgørelsen af kvælstof og fosfor i husdyrgødningsproduktionen via husdyrnormerne. Disse normer indgår i gødningsregnskabet, og har betydning for hvor meget kvælstof og fosfor, jordbrugsvirksomhederne kan udbringe på markerne. Normerne justeres årligt ud fra produktionsdata. For planperioden 2022/2023 ændres metoden for fastsættelsen af disse normer, hvilket medfører en væsentlig ændring mellem planperioden 2021/2022 og 2022/2023. Disse ændringer er anført i tabellen nedenfor.

Yderligere gennemføres der som varslet i 2021 en stramning af udnyttelseskravet for spildevandsslam, som betyder at der i gødningsregnskabet skal tælle 5 procent point kvælstof med, når spildevandsslam anvendes på markerne.

Tabel 1. Ændringer i indhold af kvælstof og fosfor i husdyrgødningen.

<i>Dyreart</i>	<i>Ændring (N) kg</i>	<i>Ændring (P) kg</i>	<i>Bemærkning</i>
Svin (slagtesvin og smågrise)	-2.950.967	-726.276	- 5 pct.
Kvæg (malkekvæg)	849.751	129.558	+ 1 pct.
Spildevandsslam	240.000	-	
I alt	- 1.861.216	-596.718	-

For svinebedrifterne med slagtesvin og smågrise betyder normændringerne således en lempelse, mens det er en skærpelse for malkekvægbrugene. For spildevandsslam er der tale om en skærpelse af udnyttelseskravet.

Økonomiske konsekvenser

Kvælstofnormerne

Beregningen af de økonomiske konsekvenser af den ændrede metode for fastsættelsen af kvælstofnormer tager udgangspunkt i at marginale ændringer i disponible kvælstofmængder har

betydning for det økonomiske resultat. For kvæg, som vil få en større produktion opgjort i gødningsregnskabet, kan en løsning indebære, at husdyrgødning transporteres til andre områder, hvor den kan udbringes i overensstemmelse med harmonikravene. Det betyder samtidig, at kvægbrugene mister kvælstof og den produktionsværdi, der ligger i en normreduktion af husdyrgødningen på de anførte ca. 850 tons kvælstof for almindelige kvægbrug og undtagelsesbrug, vurderes på basis af IFRO's tidligere beregninger at betyde et tab på ca. 2,2 mio. kr.¹.

En reduktion hhv. en forøgelse af kvælstofnormerne kan for svinesektoren estimeres som en ændring i kravet om efterafgrødearealer, således at en ha efterafgrøde svarer til 150 kg N². Specielt for denne sektor vurderes det som realistisk at anvende en omkostning form efterafgrøder liggende i den høje ende, idet disse bedrifter vil have stor gevinst ved at kunne anvende mere vintersæd. Der vurderes en samlet gennemsnitspris på 1.000 kr. pr. ha efterafgrøde. Da de ændrede kvælstofmængder er væsentlig større for svin en for kvæg, vil der være en samlet gevinst for erhvervet, se tabellen nedenfor.

Stramningen i udnyttelseskravet på spildevandsslam vil samlet betyde et erhvervsøkonomisk tab på 0,68 mio. kr., som følge af en reduceret mængde kvælstofgødning på 240 tons N. Omkostningen vil særligt ramme bedrifter, der anvender store mængder af spildevandsslam, herunder i mindre grad bedrifter, der aftager afgasset biomasse fra biogasanlæg, der har et input af spildevandsslam.

Fosfornormerne

Beregningen af de økonomiske konsekvenser af de ændrede metode for fastsættelsen af fosfornormer tager udgangspunkt i at fosfor oftest ikke er en begrænsende faktor økonomisk set. Til gengæld er der begrænsning på fosforforbruget for at reducere udvaskningen til vandmiljøet og derfor er fosfor i mange tilfælde en begrænsende faktor i gødningsregnskabet for overholdelsen af fosforlofterne. Beregningen tage derfor udgangspunkt i harmoniareal, idet de forholdsvis små ændringer menes at kunne tilpasses samlet set til landbrugsarealet, men at de kan give anledning til mangel på harmoniareal for enkelte landmænd ift. overholdelsen af fosforloftet. Det antages af harmonikravet ikke vil være en udfordring.

Det vurderes ydermere, at en reduktion af husdyrproduktionen ikke vil være relevant, da det vil være dyrere end de alternative muligheder³. For enkelte landmænd derimod, kan det være nødvendigt at betale for transport til naboarealer eller andre områder, hvor husdyrgødning kan anvendes uden at overskride fosforlofterne. Tilsvarende kan en reduktion i normproduktionen af fosfor for producenter af slagtesvin og smågrise tilsvarende betyde, at man sparer sådanne meromkostninger. IFRO anslår at meromkostningerne til denne transport er i størrelsesorden 200-750 kr. pr. ha⁴, her anvendes et gennemsnit, 475 kr. pr. ha.

Det estimeres, at ca. 80 pct. af kvægundtagelsesbrugene og 9 pct. af øvrige kvægbrug får udfordringer med at overholde fosforlofterne ved forøgelsen af fosfornormerne for kvæg⁵. Antages en ligelig

¹ IFRO udredning 2016/10, tabel 2.

² Det antages, at alle husdyrbrug udbringer over 80 kg N/ha pr. planperiode.

³ Udkast til udredning: Driftsøkonomiske opgørelse af effekter af justerede fosforlofter frem mod 2025.

⁴ Udkast til udredning: Driftsøkonomiske opgørelse af effekter af justerede fosforlofter frem mod 2025.

⁵ Estimation fra ConTerra, personlig meddelelse.

fordeling af den forøgede mængde fosfor, så estimeres det, at ca.69 tons fosfor skal flyttes på kvægområdet. Det er muligt, at en del bedrifter kan finde alternativer til at flytte gødningen, som indebærer lavere omkostninger såsom at justere på mængden af handelsgødning, f.eks. startgødning til majs. Med hensyn til fosformængderne for svinebrugene, er der tale om en væsentlig besparelse, idet en del brug vil kunne undgå at transportere gødning væk. Men det er ikke muligt at estimere dette.

Samlet resultat

Det samlede resultat fremgår af tabellen nedenfor og viser en samlet gevinst på ca. 15,7 mio. kr., og en betydelig gevinst på knap 20 mio. kr. for svinesektoren (slagtesvin og smågrise). Omkostningerne for almindelige kvægbrug og undtagelsesbrugene på samlet set 3,3 mio. kr. kan være væsentlige for de enkelte kvægbrug. De økologiske bedrifter kan blive ramt hårdere end de konventionelle, da husdyrgødningen har afgørende betydning for dem, og de i forvejen er begrænset i af anvende kvælstof.

Tabel 2. Økonomiske konsekvenser.

Beskrivelse af konsekvens	Ændringer i mængder, tons	Gevinster i mio. kr.	Tab i mio. kr.	Samlet resultat mio. kr.
Svin, reduceret N-norm	-2.951	19,7		
Svin, reduceret P-norm	-726	+		
Kvæg, forøget N-norm	850		2,2	
Kvæg, forøget P-norm	69		1,1	
Spildevandsslam	240		0,7	
I alt mio. kr.	-	19,7	4,0	15,7